

Školitelský posudok na bakalársku prácu

Otmara Beneša: *Signal* – propaganda Wehrmachtu v okupované Evropě a Protektorátu Čechy a Morava 1940-1945

O záujme Otmara Beneša o propagandistické periodikum *Signal* som sa dozvedel už skôr, ako sme spolu začali diskutovať o prípadnej podobe jeho budúcej bakalárskej práce. Už počas jeho prezentácii v rámci výberového predmetu venovaného propagande, ma zaujal kolegov široký prehľad a zapálenie pre tému, v čom nepoľavil ani pri príprave predloženého diela. Spočiatku sme spolu trochu „bojovali“ v ponímaní témy, kde sa podľa môjho názoru až príliš prejavovalo zberateľské nadšenie kolegu, ktorý neustále obracal pozornosť k rôznym špecifickým problémom jednotlivých výtlačkov *Signalu*, ktoré pozorný čitateľ tejto bakalárskej práce pravdepodobne identifikuje v texte aj sám (vid'. napr. s. 40-42). Nakoniec sa nám podarilo dospieť k zaujímavému kompromisu a osobne som presvedčený, že aj ku kvalitnému výsledku.

Predložená bakalárska práca je zacielená predovšetkým na nacistickú propagandu, na jej inštitucionálnu ako aj symbolickú bázu. Závěry sú postavená na dobrej znalosti zvoleného historického prameňa a na štúdiu relevantnej odbornej literatúry. Hlavným prameňom Benešovej analýzy boli jednotlivé vydania časopisu, pričom autorovi sa mu podarilo zhromaždiť úctihodných 108 zo 111 vydaných čísel a jazykových mutácií. Okrem toho robil základný výskum v Národnom archíve.

Z metodologického hľadiska je predložená práca postavená na kvalitnej historickej heuristike a analýze prameňov, pričom neopomína ani symbolické roviny mediálneho diskurzu vzniknutého predovšetkým v nemeckom prostredí, ako aj ilustrácie z iných prostredí (napr. dobová protinemecká propaganda).

Ako uviedol sám autor, dielo „vzrievalo“ dlhých šesť rokov a tento fakt sa plne odráža na jeho štruktúre, ako aj v heuristickej a analytickej časti. Bakalárska práca pozostáva zo šiestich kapitol, úvodu, záveru a bohatej a veľmi ilustratívnej prílohy. Úvod práce predstavuje základné „zasvätenie“ čitateľa do skúmanej problematiky a čo považujem za dôležité, v konkrétnych otázkach sa vymedzuje voči výskumu Rainera Rutza, z ktorého práce aj do veľkej miery vychádza. Upozorňuje tak na limity, ako aj prínos vlastnej práce. V prvej

a druhej kapitole podrobne oboznamuje čitateľa s podmienkami vzniku a úspechu *Signalu*. Beneš nám tak ukazuje, vybrané zápletky z dejín nacistickej propagandistickej mašinérie, v rámci čoho je zaujímavý odmietavý postoj Goebbelsa voči zámeru Wermachtu vydávať *Signal*. Ďalšiu zaujímavú kapitolu príbehu tvorí činnosť frontového spravodajstva, či autorove pojednanie o fenoméne farebnej fotografie v propagande. Beneš sa venuje aj redakcii časopisu a rekonštruuje proces jeho distribúcie. Je zaujímavé, že ku koncu roka 1940 dosiahol počet jeho výtlačkov magické číslo 1 000 000.

Tretia kapitola je venovaná obsahu tohto média, pričom sa i zdá trochu neštandardné na tomto mieste venovať tak veľký priestor šéfredaktorom časopisu. Na druhej strane však chápem zvolenú logiku rozprávania, keďže práve oni mali najväčší vplyv na obsah. Benešovi sa podarilo zrekonštruovať aj zahraničných periodík na *Signal*, pričom vo svojej práci rozvíja myšlienku špecifickosti a popularity takéhoto typu tlačoviny. Mimochodom, na danú dobu aj pomerne lacnej, k čomu sa viažu viaceré dôležité zistenia ohľadne ekonomického pozadia tohto projektu. Práve pasáže venované analýze obsahu časopisu boli pre mňa asi najzaujímavejším čítaním. Beneš ukazuje akým spôsobom reagovali propagandisti na zmeny, ktoré prinášali postupné vojnové neúspechy nacistického Nemecka. Pre neschopnosť promptne reagovať na zmeny situácie upozornil na častú „neaktuálnosť“ nových čísel. Uviedol ju aj v ilustratívnej tabuľka na s. 61. Posuny v zobrazovaní ilustruje napr. na situácii po Dni D, keď sa zo stránok vytratili fotografie delových batérií „chrániace hranice Európy“. Vtipnú odbočku od témy tvoria príbehy o sabotážach a protinacistickej propagande spojenej so *Signalom*.

Autor vidí za jeden z najväčších prínosov svojej práce vo výskume zameranom na prostredie Protektorátu Čiech a Moravy, keďže k problematike ešte nikto nič nepublikoval. Tejto téme preto venoval dve kapitoly, v ktorých sa venuje napr. špeciálnemu protektorátnemu číslu časopisu, jeho recepcii atď. Zaujala ma aj téma jazykovej mutácie pre dané územie, resp. to, aké články boli z tohto časopisu preberané do českého prostredia. Napriek nie príliš bohatým informačným zdrojom k analýze sa O. Benešovi podarilo prostredníctvom *Signalu* zachytiť zaujímavé momenty pre interpretáciu dobových česko-nemeckých vzťahov. Z historicko-symbolického hľadiska mi prišiel ako zaujímavý pokus spojiť príbeh smrti Reinharda Heydricha so sv. Václavom. V poslednej kapitole sa venuje povojnovým osudom redakcie, ako aj odrazu časopisu v populárnej kultúre.

Otmar Beneš ponúka čitateľovi chronologicky postavené rozprávanie zasadené do obdobia od apríla 1940 do apríla 1945, t.j. do periódy keď fungovala redakcia *Signalu*. Predovšetkým nám priblížil to ako bol prostredníctvom článkov a bohatého obrazového materiálu konštruovaný obraz vojny. Na predloženej práci by som vyzdvihol predovšetkým kvalitnú heuristiku a rôzne komparácie v rámci celej Európy. Podobne zaujímavé sú aj analytické pasáže. Predložené dielo spĺňa a v niekoľkých ohľadoch aj prekračuje bežne kladené nároky na bakalársku prácu. Z vyššie napísaných dôvodov preto navrhujem hodnotiť prácu ako výbornú (1).

V Prahe, 6.9.2016